

YAKINTZA

BIĒROTIK BEINGO ALDIZKINGIA
REVISTA DE CVLTVRĀ VASCA
DONOSTIA-SAN SEBASTIAN

20'GARĒN ZENBAKIA. 1936'ko, EPAIL-JORAILA

N.º 20. AÑO 1936. MARZO-ABRIL

AURKIBIDEA - INDICE

ELERTI-LITERATURA

<i>Irigarai, Aingeru.</i> —Euskal liburu zaafetako zenbeit yakingafi.....	Pág. 83
<i>Yautarkol.</i> —Udara afatsaldez.....	» 87
<i>Onaindia'tar Yakoba.</i> —Zoratua.....	» 90
<i>Zaitegi'tar Yokin, S. I.</i> —Basefiko ilunabafa.....	» 91
<i>Gaztelu.</i> —Sortez garbia.....	» 92
<i>Tapia-Perurena'tar Alexander.</i> —Lore añaiko zera.....	» 93
<i>Leizaola, Jesús M.ª de.</i> —A propósito de la poesía popular.....	» 94

ANTZERTI-TEATRO

<i>Labayen, Antonio M.ª</i> —Teatro bretón.....	» 99
---	------

LEGE-YAKINTZA - LEGISLACIÓN

<i>Aldamin, José de.</i> —Arana Goiri y el P. Vitoria.....	» 105
--	-------

EDESTI-HISTORIA

<i>Anguiozar, Martín de.</i> —Indumentaria de los vascos en la antigüedad.....	» 123
<i>Artzamendi, Iñaki de.</i> —La Inmaculada en Euzkadi.....	» 126

EUSKALTZALEAK'EN EKINTZA - ACTIVIDADES DE EUSKALTZALEAK

<i>Zubimendi'tar Yoseba.</i> —Bigafen Bertsolari Eguna.....	» 141
BIBLIOGRAFÍA.....	» 159

GRABADOS

Bertsolaris premiados en el II Día del Bertsolari.....	» 145
Reproducción de una de las páginas del semanario «Argia».....	» 145

IDAZKOLA ETA BANAKOLA-DIRECCION Y ADMINISTRACION

Euskaltzaleak

DIPUTACION PROVINCIAL (SOCIEDAD DE ESTUDIOS VASCOS)

II DIA DEL BERTSOLARI EN DONOSTIA

Bertsolaris premiados, que fueron clasificados
por el orden siguiente:

- 1.—«Txirita», de Altza
- 2.—«Uztapide», de Zestua
- 3.—«Zepai», de Eñexil
- 4.—«Dargaitz», de Otsondo (Baztan), y
- 5.—«Iriarte», de Banka (Benabaña).

ELIZONDO

Reproducción de una de las páginas del semanario
«Argia», con motivo del II Día del Bertsolari

Auritik, Batzoki-pean, bazkari eder batera bildu ziran bertsolari ta eratzaileak, Donosti'tik autobusean yoa ziran bertsozaleak eta bertako aunitz yende. Ariztimuño yaunak, itz apaññez eta esan mamitsuz, maitekor, agertu zien bertsolarien eginkizuna : euskaldunen batasuna ta euskerari bear diogun begirapena bere gaia. Astindu zituan goi ta be; berotu zitun entzulien biotzak ta bertan sendotu zan gure eskel izakerako maitasuna. Txalo beroak yaso zitun «Aitzol» ospatsuak eta orobat bertso-lariak beren kopla pozgariekin.

«Antxitonea» trinketea, oztez gaiñezka zegon afatsaldean, bertsola-riak asteko garaia baiño len. Agertu ziran auek, eta beren lekutan yafi ondoren ona zeintzu aurkeztu zizkiguten :

Mitxel Dargaitz, Otsondo.

Joanes Iriarte, Banka.

Simon Ibaña, Sumbila.

Marziel Lañosa, Banka.

Joanes Ibaña, Ziga.

Beltran Sahargun, Banka.

J. M. Mutuberia, Eltzaburu.

Patxi Elorga, Lekarotz.

Jean Harriet, Alduide.

Epaileak, yuezak, beste lekutan bezela Euskaltzaleak eta Eusko Gaz-tedia'ren ordezkariak, ta «Basafi» igazko txapeldun bertsolaria. Napar aldeko epaileak ere beafero ziran eta Zubiri yauna «Manezaundi» idazle ezaguna ta «Laferko» izen pean gordetzen dan Irigarai idazle azkara. Detxepare gaztea Benapara'koen izenean ikusi genduan epaikari.

Lenengo saioa asi zanean, bereala antzeman genion, gauza politak entzuteko zoria izango genduala. Zer-esan, doiñu ta gaiñontzako guzia azke izanik, erez yardun ziran beren lanean entzulien pozerako.

Bigarren saioan gai au eman zitzairen :

«Euskeldun oron maitetasuna

yasorik goi-goienera

ore berakin gure arbasoen

antxiñetako euskera.»

Bai bertsolariek ederki erantun ere. Zazpi «probintziak», berak zioten eran, gogoz goraldtu zituzten. Zeiñek baiño zeñiek beroago ta indartsuago. Une aietan etzan euskeldunentzako mugarik, eta entzuliei, asieran, txalorik ez egiteko esan ba'zitzairen ere, ezin eutsirik, bein baiño geiagotan ausi zan agindua. Ura zan eusko gara!

Irugarren saiorako, beti bezela, epaikari batek ematen zien asiera. Bai

erantzun bikaiñak entzun ere. Emen, entzuleak naiko pare ta algara egin zuten.

Azkenengo saioan, langintza gaietakoan, Dargaitz laborari zala, astindu zuan Ibaña Simon eiztari zalako ta bai onek ziri edefak sartu ere.

Ardua aupatu naiean Ibaña Joan yafi zan eta bere anai Pedro, uraren edertasunak goraltzen. Gure ustetan, ura goraldtu bear zuanak gogo txarez ezkin zion.

Hafiet Joanes'ek ezkonduen alde yokatzen zuan eta Iriarte gazteak ezkongaiak gora naiean. Batak ezkontza edefa zala, besteak, azke, libre obeto bizitzen zala. Sendia, familia, goseak eukitzea baiño obe zala ezkongai ta Yaunak daki zer esan zizkien alkañi. Entzutekoa benetan!

Lafoşa efotari ta Sahagun artzai ziran. Alkar lafutu zuten derki!

Atzenik, Elorga argin zalarik, Mutubefia zurgin, arotz, agertu zitzaizkigun.

Saio onekin amaitu zan «Antzitonea»'ko yaia. An bildutako yendea, pozaren-pozez, beriz ofelako bat noiz eratu leiken galdezka irten zan.

Edefa, benetan, Elizondo'ko yaia au!

Andik laxter epaikariak alkar arturik erabaki au azaldu zuten:

Lenengo saria: Joanes Iriarte, Banka, Benapara, 60 laurleko.

Bigañen saria: J. M. Mutubefia, Eltzaburu, 40 laurleko.

Irugañen saria: Jean Hafiet, Alduide, Benapara, 25 laurleko.

Mitxel Dargaitz, Otsondo, Baztan, 15 laurleko.

Sariak Eusko Etxea'n banatu ziran eta bertsolariak askefak kopia banakin eman zituzten. Beste sari gabeko bertsolari guziei ere, aal zan guzia eman zitzairen ta guziak konten, alde aietan esaten duten eran.

Baztandañak diotenez, ez dira berealakoan aztuko bertsolari yai onetzaz.

Donosti'ko Batzaldia

Or ikusi dituzuten neurketa ondoren, azken batzaldia Sebasten Done aufegunean, igandea zala-ta ospatu genduan.

«Victoria Eugenia» antzoki apaiñean etzan entzule geiagorentzat lekuri. Sañera guziak aurretik saldu ziran ta kanpoan geldi bear izandu zuan oztetza izugafiak.

Goizeko amaiketarako epai-maiekoak gertu zeuden. Ariztimuño yauna buru zutela, Alzaga, Leizaola, Lekuona, Olaizola ta Eizmendi yaunak.

Befi auek ematen dizkitzutena zan bertsolariei asiera eman oi ziona; baiña sendian bat-betako ez-bear itun batek aldendu zuan bere eginki-

zunetik. «Basañi», igazko txapelduna, ainbeste eratara goraldtu bear degun gazte iaioak eldu zion gure lanari. Ta bai ederki egin ere !

Eñietan egin ziran neurketatik amar bertsolari aukeratu ziran azken batzaldi onetarako. Emen beren izen ta yatorizko eñiak :

Zepai, Eñezil.

Lujanbio, Eñenderi.

Dargaitz, Otsondo.

Mutubefia, Eltzaburu.

Etxebefia, Andoain.

Txapel, Azpeiti.

Hafiet, Aldude.

Iriarte, Irurita.

Uztapide, Zestua.

Txiñita, Altza.

Amar bertsolari auetatik Mutubefia etzan azaldu ta gainontzakoak emen azaltzen ditugun era berean yafi ziran.

Oiala yaso zan uneen txaloak keia zerioten. Ixildu ziranean, Ariztimuño yaunak itzaldi eder bat egin zigun bertsolari zafak gogoratuaz eta batez ere igaz emen gendun Matxin zanaren izena aipatuaz.

«Basañi»'k asierako bertso au abestu zigun uñena :

Tolosa'n eta Azpeiti'n

izanduak gera,

baita Elizondo'n ere

zuek entzutera.

Onenak bezelaxe

zaituztegu aukera;

orain bertsotan azke

zoazte astera

doiñuan ere libre

nai dana esatera,

onela goraldurik

antxiñeko euskera.

Bereala asi ziran bertsolariak. Zer ta nola egin zuten, gure itzak baiño bertsoak berak obeto erakutsiko dizute. Eusko Gaztedi'ko mutilak sailean yañita yaso zituzten bertan esandako bertso guziak. Baleike bat edo beste bear bezela zuzen ez artzea; ez da berea afua, alegiñak egin zituzten ta geiago ezin. Geok ofaztu ta osatu ditugu guzia artu etzituztenak eta irakuri dituzten bertsolariak diotenez, ederki artuak daude. Emen dituzute, bada, lenego saioko bertso batzuek :

Lenengo saioa

ZEPAI

Yaiotzetikan emen nabil ni
mundun batetik bestera
guregandikan yoaten zaiguna
ez da etortzen ostera.
Bi gauz ditugu maitagariak
Yaungoikoa ta euskera,
anai maiteak, saia gaitezen
oitura zarak eustera.

DARGAITZ

Agur, agur gustora naiz
ementxe Gipuzkoa'n
ta bertsua eman bear dut
guztia ren gustuan.
Gauza esamindu ongi,
gaudelarik munduan
gero anima iltzen danian
salba deila zeruan.

ETXEBERÍA

Matxin zanari oroipen orde
gaurko nere agiriak,
ura zan baiña argiagorik
berotu al du eguzkiak.
Entzule onak eskeiñi bada
berai otoitz bereziak
ta gaurko yaien eratzailiei
damazkiet gorantziak.

HARİET

Agur, emen gogotikan
daude entzule guziak,
zuengana naiz etofi
Napaña an utzia.
Zeruko Yinko yaunari

emanen dut graziak
emen bilduta gerala
zazpi probintziak.

UZTAPIDE

Nere agur emen bildu diran
eusko donostiañari
eta lantegi zoragari au
emen yartzen dutenari.
Eskeñak eman bear dizkiet
epai maieko yaunari
oiez geñiera teatro ontan
dauden entzule danari.

LUJANBIO

Laguntza on bat eskatzen diot
gure Yaungoiko altsuari
eta beraren indařarekin
ekin bear diot lanari.
Au baiño toki ederaguak
ez dira izaten nunari,
egun on bat desio dizutet
emen zaudeten danari.

TXAPEL

Olerki batzuk abestutzeko
guri digute agindu,
pozik nitzake euskera alde
zerbait egingo ba'gendu.
Oraintxen baiña aldi obian
ez naiz askotan izandu
anai maiteak danok alkañi
bear diogu lagundu,
ez gendukake ezer paltikan
ori egingo ba'gendu.

IRIARTE

Ni ere ager bear naiz,
bertsolari befia.
Barkatu ezaidazute
ez naiz afigaia.
Nik gazte gaztetandikan
maite dut Euskalefia,
guziok maite dezagun
geure abefia.

TXIRITA

Agur eder bat egiten diet
ementxen dauden danari
ta batez ere gu yuzgatzera
etoñi diran yaunari;
oiek ipintzen duten guzian
elduko diot gaiari
Yainkoak zerbait emango dio
beian saiatzen danari.

Bertso onekin amaitu zuan Txirita'k lenengo saioa.

Bigarren saioa

Bigarrena asterako esan zitzaien gaia. Ba-dago bertso ederik emen.
Asiera emateko «Basafi'k» onoko au ebestu zuan:

Entzun anaiak; orain asten da
bigarren bertso saioa :
doñuan azke, baiña gai batez
guziak yafaitzekoa.
Ez dezute, ez, gauza alai
orain kantatutzekoa :
« Geña zitalen ondoren txarāk
azalduz bota bertsoa
ta agertu sutsu zein geiagoka
beretzako gofotoa ».

Onela yafai zioten dei oni :

ZEPAI

Oñelakorik aditzerikan
ez nuan uste oraindaiño,
yoan dan aspaldin ibilia da
gai ontan pranko engaiño.

Asafietan oituak gaude
bekotatikan goraiño,
oñelakorik etzan entzuten
kasi-kasirik gaurdaiño;
pake txafena obeago da
gefarik onena baiño.

DARGAITZ

Gerla eta pakea ez dire
mundu onetan berdiñak,
gerlak beti eman bai ditu
bazter guztietan miñak.
Ba-dakizkigu negargafiak
egundo ere ez atsegiñak
gerlan aragi baiño naigo dut
bakietako sardiñak.

ETXEBERÍA

Une onetan yaí gaituzte
gu aúrez-aúre gefari,
goñotorikan izan ezkeroz
bear genioke ari.
Andik etofi ziran kalteak
ezaguturik ugari,
galde bestela seme kutunak
palta dituzten amari,
sendietako gauza ituna
beti izaten da ori.

HARÍET

Gerla gauza izugafia
au bear da konprenditu
lehenekuak probatzeko
naikoa zalakoan nauzu.
Onegatikan aditutzian
kezka gogor bat yartzen du ;
beti bakean bizi gaitean
nik izan dut desiatu.

UZTAPIDE

Kaltegafiak dira guretzat
beti emen gudateak,
ba-dakizute lenego ere
tixi zituzten atea.

Gauza tamala ematen digu
ara gudari yoateak
eta zertako dira emengo
aberatsen izateak,
geraíen kontra yaikiko dira
Euskaleñiko yendeak.

LUJANBIO

Gefa kontuan ni aritzea,
ongi pentsatu ezkeror,
nere esanak agertu eta
ori ez da misterio.
Egun batian baiatu giñan
goñotatuz ezin geio,
anaiak igual ikusten dira
alkaferen kontrario
eta oñela yaíak ditu
gefa dezula merio.

TXAPEL

Negar malkuak saltatzen zaizkit
gauza oiek ikusita,
euskaldun askok kanpoetara
egiten dute bixita.
Kulparik gabe amaika seme
gelditzen dira an ilta,
iñola ere kañera onik
ez dute irabazita,
esku onetan gelditzen dira
ama semeak yaíta.

IRIARTE

Nik ere pakea duzut
egitako maitia,
oñela esplikatzen dut
bertso au eñaitia.

Nai duzuiat adirazi
gerlak duan kaltia;
baiñan euskaldun artian
segur bakia.

TXIRITA

Zenbat érezo egin izan det

nere deboran elizan,
ta pozik nago ikusirikan
pakian nola gabiltzan.
Ni naizen bezin kobarderikan
iñor ezin leike izan
semeak geña ez yoateatik
mutil zar gelditu nitzan.

Irugañen saioa

Bigañen saio au amaitu zanean, atsedeen alditxo bat eman zitzaien bertsolariei eta bitarte artan entzuliak argi azaldu zuten beren poza.

Irugañen saioa, batzuen ustez zaiñena, atsegiñena oi zaie geinean entzuliei.

Asierak ematen «Başafi» genduan eta berak irakufitako bertsoa au :

Asi beañean naiz
zirika bertsotan;
nik galdetu ta zuek
erantzutekotan.
Pañez lertuko zaigu
yendea saioa ontan,
ez al tzerate egongo
oraingoan lotan.

Emen dioazkitzute asiera ta erantzun batzuek :

ZEPAI

Asi zaite zu, Zepai,
neri erantzuten,

.....
Gutxitan yardutxen naiz
gezurak esaten.
Lendik ere dakizu
nolakoa naizen,
leialaren itxurik
ez al diazu ematen.

DARGAITZ

Zu zera bigañena
adiskide Dargaitz.

.....
Nere izena dabilte
or oboetan maiz.
Euskaleña'n yaiota
bertan azia naiz,
gauza ori yakiten
zuk etzenduan gaitz.

ETXEBEŖIA

Abizena daukazu
zuk EtxebeŖia,
.....

Oraintzen artua dit
onetxen neufia.
Emen nazute onera
gogoz etofia
nere apeiŖiduen yabe
beste asko dira.

HARĖET

Banka'tik etofita
HarĖet gaztia
.....

aspalditik daukat nik
orlako suertia ;
plazer izandu dut nik
ona etortzia,
emen ikusitzen dut
auskaldun yendia.

UZTAPIDE

Nolatan zabilta zu,
Kaixo Uztapide?
.....

Bein etofi bear da
etofi naiz ni're.
Gaur Donosti'an daude
amaika adiskide,
onetxek ematen dit
ainbeste izpide.

LUJANBIO

Lujanbio adiskide
nolatan zabilta ?
.....

Besua elbaŖituta

ementxe gabilta. (1)
Ala ere kunplitu det
emandako itza,
xamufa uste nun ta
gertatu zait gaitza.

TXAPEL

Txapel izenarekin
zera ezaguna.
.....

Neri gustatutzen zait
olako laguna,
ondo pentsatutzen det
gau eta eguna,
auxen da beti guri
kobeni zaiguna.

IRIARTE

Nungua zaitugu zu
adiskide Iriarte ?
.....

Irurita'n sortua
NapaŖa'ko parte.
Prantzian izan nauzu
ia orain arte
eta lan egiŖa naiz
beti gure parte.

TXIŖITA

Zer egiten dezu or
lagun zar Txifita ?
.....

Lasai ementxen gaude
deskantsun yafita.
Len ere ba-dakigu
alkaŖen beŖi ta
ez det deusen bilduŖik
onea etofita.

(1) Besoa, lepotik zutzilika dau-
kan ojaltxo baltez oztalla du.

Laugarren saioa

Laugarren saioa asterako, bertsolarien artean langintzak banatu ziran eta bata bestearen aurka yafiaz ara nola zeuden :

Zepai, uztargile ta Txirita, itzai.

Dargaitz, kontrabandista mofoi ta Iriarte, kontrabandista nagusi.

Etxebefia, erotari ta Txapel, ikazkin.

Beste iru gelditzen ziran eta auker onela yafi bearean arkitu zan epai-maia.

Lujanbio, ardozale ta Hafiet, tabernari.

Uztapide, sagardo-zale.

Asierako bertsoa bota zuan oraingo aldi onetan ere, bestetan bezela
« Basafi » argiak. Ona bera :

Uztargilea Zepai izanik,
Txirita degu itzaia ;
kontrabandista nagusi Iriarte
Dargaitz duela mafoia.
Txapel ikazkin, Etxebefia'k
aupatuz erotaria ;
Mutubefia ez da etofi ta
Hafiet da tabernaria,
Uztapide da sagardo zale,
Lujambio ardo zalia.

ZEPAI

Jose Manuel nola naguen
zuri begira yafia
tratu onetan konpontzekotan
onera zera etofia.
Nik aditzera ba-nun ziñala
itzai ikaragafia
neri noiz paatu bear dirazu
egin nizun uztafia.

TXIRITA

Gu biok emen ikusi eta
yendiak poza artzen du
antziñetako adiskideak
alkar biogu lagundu.
Oker zabilta gizarajoa,
bear zenduke zuzendu ;
beste uztafi bat emen daukat
baldin egingo ba'zendu.

ZEPAI

Gose bolaran bildufik gabe,
esan daiogun alkafi,
oficial ona naizela ezkar
egin didazu igafi.
Lengo uztafiakin zure idiak
etziraden gaizki yafi :
beste bat ere egingo dizut
nai dezunian etofi.

TXIRITA

Nere idiak ibiltzen dira
oso yoera puertian
ez dute gaitzik ere izandu
yoan dan urte betian.
Pama puska bat ba-dezu baiña,
yakinduria apartian ;
suerte onikan ez dezu izango
bat ona egin artian.

ZEPAI

Neri zertako desairatzeko
orñbesteko enpeñu,
ziria sartuko zeniguke
guk sinistuko ba'giñu.
Zure idiak gose plakian
ba-dute amaika kariñu ;
uztafia baño obe zenduke
ondo goberna ba'ziñu.

TXIRITA

Nere idiari komeni zaie
izateko anparua,
zuk euki dezun kontua baiño
pixkat obexiagua.
Intxaufarekin tratua egin da
bialdu ziran pagua,
nai dezunari saldu zaiozu,
an geldituko da ua.

ZEPAI

Aizu, Txirita, esango izkitzut
segiturikan egia,
zure idiak ez ditu galdu
uztafi onen premiak.
Disimuluak gezuía izanda
dauzka bere alderdiak :
uztafi onik ez du beñere
gosiak dauden idiak.

TXIRITA

Mundu onetan pizkoñagorik
gezur esaten zu baiño
izango dira, baiña nik orain
egia dizut esango.
Alde ortatik bildu liteke
zerbaiteren aginaldo :
gose egafirik ez daukate,
gobernatzan ditut ondo.

ZEPAI

Beren denboran pasatu dute
amaika otz eta bero,
aundi xamañak dauzkazu baiña
ez da izango luzaro.
Onen idiak karga aundian
bizitzen ez daude giro,
itzaia beñiz engañatzen da
zufuta izan ezkeru.

TXIRITA

Nere idiak osatzen dira ;
baiña zu diruzalia,
idi oietxek mendera nairik
ba-daukazu zuk premia.
Oju aundia egiten dezu,
dirudizula prailia ;
idiak gosez ilko lirake
baldin zuriak balia.

ZEPAI

Komeni ez dan arazoirikan
 zuri ez dizut esango
 ta nik emendik agertu arte
 ez al zera ortik yoango.
 Zu baiño itzai zatafagorik
 munduan ez da izango,
 lengo uztafia pagatu arte
 besteik ez dezu eramango.

TXIËRITA

Eztul utziak ez du balio
 lasai ibili zaitia,
 berttua orain botako dizut
 nere amigo maitia.
 Gerta ez bada uztafi on bat
 alde ontara yoatia,
 kostako zaizu nere atzetik
 dirurik eramatia.

DARGAITZ

Egi aundia eran bear dut
 garbiki naiz emen asi ;
 ni naiz mutil kontrabandako,
 ori dutala nagusi.
 Nere ustien zenbait duro
 dituela irabazi,
 biaja pranko egin dut baiña
 patu gabe nau utzi.

IRIARTE

Adiskidea bear dutela
 enetzako kuadrila ;
 ni ere sortu ezkeroztik
 kontrabandan nabila.
 Iriarte nagusi eta
 Mitxel Dargaitz mutila ;
 muga bazteretan beti
 beldurturik dabila.

DARGAITZ

Muga bazter oitan nabil
 beldura ta ikaratan,
 armadunak ikusten dut
 an diela bazteretan.
 Nire ikara ta nekiak
 beti-beti alferetan,
 nausia gero baitago
 mutilari zoretan.

IRIARTE

Adiskidea nik ez dauzut
 aspera ortan zorik,
 ninai agertutzen nauzu
 nere burai aitofik.
 Zuk ere ez baldin ba'dezu
 or edaten napaik
 maiz ibiltzen zera baiña
 karabineron bildufik.

DARGAITZ

Karabiñuruen beldura
 daukat ortan guzietan,
 sobera ikusten ditut
 oitanik bazteretan.
 Karga bizkafian nuan,
 bide guzia neketan,
 pagamentun esperantza
 ondoko egunetan.

IRIARTE

Ene mutila ba-daukazu
 ortan mila pikardi
 zertan dugun guk zolasa
 eman zazu eguardi.
 Ortakotz eranen dut nik
 osoarekin lau erdi
 lengoan galdu zazkitan
 gutxinaz bafeun ardi.

DARGAITZ

Galdu badin ba'nitun'e
ek etziren neriak ;
iñakala egin nuen ta
yan zituen guardiak.
Ez da ongi gezur efatia
emen efaizu egiak
egiere argi bear dezu :
mutiā galdu ardiak.

IRIARTE

Mugan zer gertatua den
Napaſua'ko partian,
egi aundiek eſaiten
emen asi gaitian.
Mitxel bere ardiakin
mugatik yoatian,
berak galdu ta lo egin du
txeſitegi batian.

DARGAITZ

Barkatu, otoi, nagusia
balin ba'naiz loak artu,
zu deskantsoan zaidela
det ardi pranko pasatu.
Ardik orduan kontua dauka,
zuzen bidean aldatu,
pagatuko nizuela-ta
galtzenen naiz gelditu.

IRIARTE

Oſengaitik emanen duzu
nik dituan zentzuak,
beti garbi mintza nuzu
eta aſazoi zintzuak.
Mitxek oſetxek ba-ditu
izugafizko gautzuak,
ardik ez ditu ezagutzen
renai eta antzuak.

DARGAITZ

Gizon ori ez du laguntzen
nire uste zentzuak,
edo bertzela gezurſetan
emanen ditu bertsuak.
Bere iñalak eginen ditu
emen mutiā gaixoak ;
beſiz obeki berekoitut nik
ernariak eta antzuak.

IRIARTE

Oſelaxen mintza nuzu
egia eſaiteko,
gizon koplaria zara
kontrabandan ibiltzeko ;
bainan da artu zazu
obeki portatzeko,
bertzela zor zaizkizuna
ez dautzut pagatuko.

ETXEBERÍA

Nere lanari ekin biaiot
albiste auxe artzian,
nere denboran ez da izandu
mingaiña oso atzian.
Lenago ere oiturik nago
ain yardun erantzunian ;
eſotaria naiz ni izatez,
egite au emantzian
ta aizkide batek zaku iriña
diru gabe eraman zian.

TXAPEL

Ni ikazkitzat yuzgatu naute,
zu beſiz eſotaria,
gusto ba'dezu entzun zaidazu
esango dizut egia.

Tristurarikan zuk ez daukazu
ain zaude gizon alaia,
txintxotasuna utzita zaude,
tranpa zale ugaria,
kontzientzia garbitutzeko
ba-dadukazu premia.

HARĪET

Tabernaria nauzu eta
orai nauzute mintzatzen,
arno zalekin nola naizen
ene bizian portatzen.
Gizon onak direla die
dute segur markatzen,
bainan uraren plazer txarā
ez dute ongi kontatzen.

UZTAPIDE

Zuruteruak emen gerade
Donosti'ra etoñiak,
eran nairikan ardo beltza ta
sagardo ori goñiak.
Ementxen zuten botilakuak
Napañu'tik ekañiak,
doble kobratu nai liguke-ta
il bear gaitu egañiak.

LUJANBIO

Gauza au nola dan deklaratzeko
batera ez det ajola,
neri gogotik gustatutzen zait,
matsarekiko ardoa
eta ez dizutet nik ukatuko
ardo-zalia nagola
ni nua emen tratatutzero
Yesukristoren odola.

Epai-maiaren iritzia

Añatsaldean, sari banaketa Eusko Gaztedi'ko aretoan egin zitzairen.
Ara nola :

Lenengo saria : Txifita, 150 laurleko.

Bigařen saria : Uztapide, 100 laurleko.

Irugařen saria : Zepai, 75 laurleko.

Laugařen saria : Dargaitz, 50 laurleko.

Bostgařen saria : Iriarte, 25 laurleko.

Murua yaunak emenda, bertsolari zafenantzak beste 25 laurlekoak
Txifita'ri emen zitzaikion eta gazteenekoak Iriarte'ri.

Sari gabeko beste bertsolari guziei ere 25'na laurleko eman zizkieten,
eta bertsoa goian, bertsoa beian, bertsoa alboan, bertso ta bertso yardun
ziran pozaren-pozez egun osoan.

* * *

Bigařen urtean ospatu degu Bertsolari Eguna. Beste askoan iraungo
al du gure eñien onerako. Bertsolaria eñi mamikoa degu. Eñiak benetan
maite ditu ta auek, egiz maite dute eñia.

Len gertatu zan alderdi auetan eta beñiro ere gerta liteke orain agertzeraz guazena : Garai lañiak zebilzkien gure Euskaleñia'k ; guda zital baten ondoren ostu zizkiguten gure antxin askubideak. Zeññen deada'ak esna zezaken orduan gure eñien lo-zo'oa ? Bertsolarienak ! An azaldu zan Ipa'ragife eñi-esnale.

Gaur ere zeññek erakutsi gure eñiari bere eskubide ta eginbea'ak ?

Eñiak maite ditu gure adimen argiko bertsolariak. Ardangelan, pargi-ñazteko baka'rik ez dira yaio. Buru argi ta esaera eder dituzten gizon auek, euskera zaitzeko bea'ekoak ditugu ta berak ori yakiñik ona nola bildu zaizkigun gure deien oiartzunera.

Berak bizi diñan artean euskera etzaigu ilko, eta euskera bizi dan artean gure Abefia ere ez.

ZUBIMENDI'TAR YOSEBA.

9

BIBLIOGRAFIA

Fantasia y realidad. *En torno a las Juntas Vascas.* Jesús Galíndez Suárez. 1935.

Es una conferencia pronunciada por el joven alumno de Derecho Jesús Galíndez, con el objeto de precisar el origen de las Juntas forales de los ex-Estados vascos. Es una conferencia ligera, amena, en la que se recurre a la leyenda y a la poesía más que a los datos históricos y a las comprobaciones críticas.

No se estudia más que un ambiente y una faceta particularista del nacimiento de las asambleas del País. Merece, con todo, por el esfuerzo realizado, plácemes al joven estudiante.

Las notas ampliatorias referentes a personajes y puntos tratados en su conferencia, son índices reveladores de la erudición del señor Galíndez.

Idea y sentimiento. *Por José Ramón de Amézola y Víctor de Arteta.* Bilbao, 1935.

Estos dos jóvenes e inteligentes patriotas se han adentrado por las intimidades más profundas de la filosofía, para desentrañar problemas de carácter íntimo y del mundo exterior, relacionados con el patriotismo vasco.

Muy difícil el empeño de estos jóvenes ensayistas y llenos de arduas dificultades los caminos por los cuales pretenden esclarecer hondísimos problemas de psicología individual y colectiva.

Con un estilo interesante y muy bien cuidado, que muchas veces pretende ser nuevo y original, se esfuerzan en clarear la profundidad de los sutiles conceptos que pretenden entrelazar más o menos con el patriotismo.

Adolecen las páginas del libro de un marcado conceptuosismo que oscurece la diaphanidad que sería de desear. El ensayo, por sí mismo, merece, por el mero hecho de haberlo emprendido, una sincera felicitación. Prueba palmaria de las inquietudes intelectuales de sus jóvenes autores.

«Carta a «Altzeta». Donostia, 1936.

De ensayo filosófico califica, también, su autor a este nutrido folleto que es la larga epístola dirigida a «Altzeta» por su autor, el Sr. Tejada.

Este librito es más recatado y humilde en sus pretensiones que el de «Idea y Sentimiento» de los dos jóvenes bizkainos, antes enunciados.

Pero en esta «Carta a «Altzeta» late una doctrina patriótica y político-social cristiana más profunda como hija que es de reflexiones más hondas y de experiencias más vividas.

Hay en esta carta varios verdaderos aciertos, como son todos aquellos que se refieren al restablecimiento de la familia, como base de la sociedad política vasca. Punto éste tratado con claridad y acierto.

Hay ideas muy atinadas acerca de la restauración social-cristiana en Euzkadi, en esta carta, pero la terminología que en ella se usa es muy extraña y no concuerda con la universalmente admitida por lo que disuena esta exposición con un criterio plenamente formado en las Encíclicas Pontificias.

La primera parte de la carta nos parece muy superior a las otras dos que pecan de imprecisas y teóricas, aunque, muy bien intencionadas, pero poco eficazmente expuestas para lograr un resultado práctico en el orden de la formación moral. Creemos que la lectura reposada de la primera parte de la «Carta a «Altzeta» podrá tener una benéfica influencia en el lector.

El libro de Bizkaya. Antonio Papell, 1936.

Es un libro compuesto de artículos de carácter impresionista, no exentos de erudición histórica, sobre diferentes aspectos de Bizkaya. El paisaje de la región bizkaina, sus hombres y sus pueblos, sus actividades industriales, una somera relación de sus instituciones históricas, la literatura popular y las costumbres raciales de Bizkaya merecen unas rápidas pinceladas para dar, en su conjunto, una impresión agradable y amena de Bizkaya, aunque algún tanto superficial y algunas veces no tan exacta.